

Maatiainen – Det lantliga kulturarvet ry

Toimintasuunnitelma 2009

Vuosikokouksen päätös 22.11.2008

Maatiainen – Det lantliga kulturarvet ry (jatkossa Maatiainen) on aatteellinen yhdistys, jonka pyrkimyksenä on ”säilyttää ja edistää kulttuurikasvien ja kotieläinten lajinsisäistä monimuotoisuutta sekä kulttuuriympäristöjen monimuotoisuutta sekä levittää alan osaamista ja käytännön taitoja”. Maatiainen kokoaa jäsenikseen kulttuurikasveja ja maatiaiseläimistä sekä perinnemaisemista kiinnostuneita henkilöitä. Maatiaisen toiminnassa on kolme pääsektoria: maatiaiskasvit, maatiaiseläimet sekä perinnemaisemat. Maatiainen tahtoo myös olla ylläpitämässä perinnetaitojen säilymistä.

Vuonna 2009 Maatiainen juhlii 20 toimintavuottaan.

1 VARSINAINEN TOIMINTA

1.1 Toimisto ja sen hoito

Maatiaisen toimisto on ollut 1.1.2007 lähtien osoitteessa Stenbäckinkatu 8 A 48, myymälä 2, 00250 Helsinki. Vuokrasopimus on voimassa vuoden 2011 loppuun. Vuokra on vuoden 2009 alussa 410 €.

Kokopäivätoimisena toimistonhoitajana jatkaa elokuussa 2008 aloittanut Maija Manninen. Hänelle haetaan työllistämistukea ja Helsinki-lisää alkuvuodeksi 2009. Loppuvuosi yritetään selvittää avustuksilla ja omalla rahoituksella. Anja Alanko toimii asiantuntijakonsulttina. Toimistoa pidetään auki lukuun ottamatta kesälomakautta. Toimistossa hoidetaan yhdistyksen jokapäiväisiä töitä, kuten yhdistyksen hallintoa, jäsenasioita, kurseja, tapahtumia sekä siemen- ja kirjatilauksia. Pyritään hoitamaan yleiskoordinaatio ja päivystys ainakin vuoden 2008 tasolla, mielellään paremminkin.

Toimistossa järjestetään tapahtumia ja pidetään myymälää. Toimisto on edelleen kokoontumispaikka yhdistyksen hallitukselle ja toimintaryhmille. Toimistoa vuokrataan kokouspaikaksi ja sen yläkertaa toimistotilaksi samanmielisille yhdistyksille, kuten Ympäristö- ja kuluttajapoliittiselle yhdistykselle.

1.2 Maatiainen-lehti, verkkosivut ja esite

Jäsenlehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Aktivoidaan jäseniä osallistumaan lehden tekoon ja käyttämään lehteä monipuolisesti. Paikallis- ja toimintaryhmille varataan edelleen palstatilaa. Lehden toimittajana jatkaa Aune Kämäräinen ja taittajana Raija Ojanen. Yhdistyksen hallitus toimii lehden toimitusneuvostona. Jatketaan jäsenlehden myyntiä Akateemisessa Kirjakaupassa. Ylläpidetään lehtiarkistoa.

Kotisivujen päivittäjänä jatkaa vuodesta 2007 tehtävää talkootyönä hoitanut Keijo Luoto. Yhdistyksen kauniisiin ja monipuolisiin kotisivuihin www.maatiainen.fi ollaan oltu erittäin tyytyväisiä. palveluntarjoajana jatkaa Nebula, jonka asiakkaaksi yhdistys siirtyi vuonna 2008.

Uudistetaan yhdistyksen esite ja monistetaan sitä tarvittava määrä. Mainostetaan yhdistystä sen toimintaan läheisesti liittyvissä lehdissä ja pyritään myös kirjoittamaan artikkeleita kyseisiin lehtiin.

1.3 Siementoiminta ja vuoden 2009 maatiaiskasvi

Yhdistys pitää erittäin tärkeänä siementoiminnan- ja välityksen kehittämistä. Arvokkaiden kasvikantojen siemenet ovat keskeinen osa geeniperintöämme. Yhdistyksen siementoiminnalla turvataan osaltaan luontomme monimuotoisuuden säilymistä, mikä on entistä haasteellisempaa ilmastonmuutoksen edetessä.

Siementen käsittelyn päävastuu on toimintavuonna 2009 Pirkko Kukkolalla. Vuoden 2009 siemenluettelo pyritään saamaan valmiiksi tammikuun loppuun mennessä. Luettelon painopiste on edelleen vanhoissa kasvilajeissa ja -kannoissa. Pyritään saamaan siemenvalikoimaan lisää mauste- ja hyötykasvien vanhoja kantoja ja lajikkeita. Aloitetaan yhteistyö pohjoismaisen geenipankin NordGenin ja muissa maissa toimivien Maatiaista vastaavien järjestöjen kanssa. Siemeniä pyritään saamaan myyntiin museokaappoihin, Ruohonjuureen, tapahtumiin, koulutustilaisuuksiin ja messuille.

Yhdistys pyrkii kehittämään siemenseoksia, jotka ovat osaltaan rikastuttamassa muuta luontoa. Näitä voisivat olla erityiset siemenseokset, jotka suosivat lintuja, päiväperhosia tai mesipistiäisiä. Siementen alkuperä pyritään kirjaamaan entistä paremmin sekä levittämään tätä käytäntöä myös siementen ostajille. Geeniperimän säilyttämisen kannalta tärkeimpien kasvilajien ja lajikkeiden osalta yhdistykselle pyritään saamaan ns. luottosiemenkasvattajia, jotta niiden säilyttäminen ja lisääminen taataan.

Anna Lassila laatii siemenluettelon. Pirkko Kahila konsultoi tarvittaessa ja oikolukee siemenluettelon. Siemenluettelosta tehdään vuonna 2008 aloitetun käytännön mukaan versio, joka julkaistaan osana lehteä 1/2009.

Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA uudisti Maatiaisen siemenluvan 18.9.2008. Lupa myönnettiin hakemuksen mukaisesti viljakasveille, nurmi- ja rehukasveille, öljy- ja kuitukasveille, vihanneksille, juurikkaille, nurmi- ja nurmikkoseoksille, viljaseoksille sekä perunoille. Lupa on voimassa 10.9.2013 asti. Yhdistyksen siemenpakkaamo hoitaa Pirkko Kukkola. Yhdistys hankkii siemenpakkaamoon vuonna 2008 tehdyn katselmuspöytäkirjan edellyttämän vaa'an.

Pyritään julkaisemaan pitkäaikaiseen käyttöön Siemenopas vuoden 2009 lopulla. Oppaasta on tarkoitus tehdä Maatiaisen 20-vuotisjuhlajulkaisu. Käsikirjoittajaksi on lupautunut Pirkko Kahila. Rahoitusta haetaan tammikuun 2009 loppuun mennessä Suomen kulttuurisäätiön Uudenmaan rahastosta. Siemenoppaasta tulee myyntituote.

Haetaan hankerahoitusta maa- ja metsätalousministeriöstä maatiaiskasvirekisterin luomiseen ja maatiaiskasvien ylläpito-ohjelman käynnistämiseen. Toiminta käynnistyy ainoastaan siinä tapauksessa, että tuki myönnetään. Hankevastaavana on Anna Lassila.

Vuoden 2009 maatiaiskasvi on rohtosuopayrtti. Toimintavuoden aikana tehdään rohtosuopayrttiä tunnetuksi lehdessä, www-sivuilla ja tapahtumissa. Jäsenten toivotaan tuovan taimipäiville rohtosuopayrttiä. Kootaan lehteen ohjeita rohtosuopayrtin saippuaksi valmistamisesta.

1.4 Perinnemaisemat ja pihat

Kerrotaan lehdessä 1/2009 vuoden 2009 perinnemaisemasta, joka on Linnansaaren kansallispuistossa sijaitseva Linnansaaren torppa ympäristöineen. Kohteeseen ensi kesänä järjestettävästä tutustumisretkestä tiedotetaan Maatiainen-lehdessä ja yhdistyksen kotisivuilla. Annetaan paikan ylläpitäjälle tai hoitajalle Maatiaisen kunniakirja vuonna 2008 alkaneen käytännön mukaan.

Jäseniä pyydetään tekemään ehdotuksia vuoden 2010 perinnemaisemakohteeksi. Ohjeet julkaistaan Maatiainen -lehdessä ja verkkosivuilla. Valinnasta vastaa Leena Saario yhdessä hallituksen kanssa.

Kannustetaan jäseniä tekemään aloitteita myös arvokkaista perinnepihoista ja -maisemista, joille yhdistys voi myöntää kunniakirjan.

1.5 Maatiaiseläimet

Vuoden 2009 maatiaiseläin on ahvenanmaanlammas. Toimintavuoden aikana tehdään ahvenanmaanlammasta tunnetuksi lehdessä, www-sivuilla ja tapahtumissa sekä kerrotaan sen hoidosta ja ylläpitotyöstä.

Maatiainen ry:n maatiaiseläin -toimintaryhmä pyrkii solmimaan yhteyksiä myös Skandinavian muihin maatiais Kotieläinyhdistyksiin. Tämän voisi järjestää esim. luomalla yhteisen keskustelufoorumin, ja järjestämällä molemminpuolisia vierailuja eri kohteisiin. Myös lehtijuttuja yhdistyslehtien kesken voitaisiin vaihtaa. (esim. Norjasta voitaisiin kirjoittaa Maatiainen -lehteen juttuja Telemark-karjasta, ja meiltä he saisivat vaihdossa jutun lapinlehmästä jne). Jatketaan monipuolisten maatiaiseläinartikkeleiden julkaisemista lehdessä.

1.6 Paikallis- ja toimintaryhmät

Pohjois-Karjalan paikallisryhmä (Tuovi Mutanen), Pirkanmaan paikallisryhmä (Erkki Lehtimäki) sekä vuonna 2008 aloittanut Turun seudun paikallisryhmä (Tapani Nurminen) jatkavat toimintaansa. Kesän kotimaan maatiaismatkan yhteydessä pyritään aktivoimaan paikallisryhmä Kotkan-Haminan seudulle. Kutsutaan sopivaan kohteeseen osanottajia kirjeitse ja ”puskaradiolla” jäsenrekisteritietojen pohjalta.

Toimintaryhminä jatkavat ruokaryhmä (Aino Tamsi), ruusuryhmä (Pentti Alanko, Pirkko Kahila), näyttelyryhmä (Terhi Koivisto, Sinikka Koskinen, Minna Kärkkäinen, Maija Manninen ja Riku Cajander), maatiaiseläimet (Dina Samaletdin, Ilmari Majuri, Laura Murto), maisemaryhmä (Leena Saario, Pentti Alanko, Sinikka Koskinen), paikallistoimintaryhmä (Peter M. A. Tigerstedt, Laura Murto) ja museoryhmä (Pertti Pyhtilä, Timo Rantakaulio, Anja Alanko, Hannu Huvinen).

1.7 Yhteiskunnallinen toiminta

Yhdistys osallistuu geeniturvalautakunnan työhön. Maatiais edustajana geeniturvalautakunnassa jatkaa Riku Cajander ja varaedustajana Anna Lassila. Riku Cajander valittiin syksyllä 2007 myös kasvilajikelautakunnan varsinaiseksi jäseneksi. Kerrotaan lehdessä tästä työstä. Pidetään tarpeen mukaan yhteyttä päättäjiin ja säädösten valmistelijoihin Maatiais toimialaan kuuluvissa asioissa. Osallistutaan muuntogeenisten kasvien ”rinnakkaiseloa” koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun vuonna 2008 laaditun perusteellisen lausunnon pohjalta. Yhdistys selvittää mahdollisuuksia maatiaistuotteiden merkintäjärjestelmän kehittämiseksi.

Yhdistys tarttuu aktiivisesti maatiaiseläinrotujen kuten kyyttöjen ja lapinlehmien säilyttämistä koskeviin ajankohtaisiin kysymyksiin.

1.8 Yhteistyö museoiden ja muiden tahojen kanssa

Jatketaan yhteistyötä Seurasaassa toimivien tahojen, Sommelo ry:n, metsähallituksen hallinnoiman Korteniemen perinnetilan, maatalousmuseon (Sarka) sekä Turussa olevan Kuralan kylämäki -museon kanssa. Tarjotaan siemeniä osana jäsenhankintaa museokauppoihin myyntiin. Esitellään Maatiais työtä jossain sopivassa museoalan lehdessä. Tehdään tunnetuksi elävää kulttuuriperintöä esitteleviä museoita lehdessä. Osallistutaan Kulttuuriympäristökampanja 2010 -valmisteluihin yhteistyössä Suomen kotiseutuliiton sekä Kulttuuriperinnön Tuki ry:n kanssa.

Jatketaan yhteistyötä Helsingin seudun kesäyliopiston, ekomatkaileuyhdistyksen (ECEAT), Ympäristö- ja kuluttajapoliittisen yhdistyksen, Keuruun ekokylän, Mustialan maatalousoppilaitoksen sekä Elävä maa ry:n kanssa. Pyritään ylläpitämään ja luomaan suhteita muihin harrastajatahoihin sekä alan tutkijoihin.

1.9 Kirjavälitys

Jatketaan omaprofilista, pienimuotoista kirjavälitystä. Kerrotaan lehdessä kiinnostavista, Maatiaisien myynnissä olevista kirjoista. Aletaan toimia vanhojen alan kirjojen pienimuotoisena antikvariaattina sen mukaan, kuin näitä kirjoja saadaan lahjoituksina. Mahdollisesti järjestetään myös puutarhakirjojen kirpputori joko taimipäivien yhteydessä tai muuten, vaikkapa yhteistyössä Pasilan kirjaston kanssa.

II TAPAHTUMAT 2009

- **Tammikuussa** torstaina **15.1.2009** kello 18.00 toimistolla pidetään esitelmä ja keskustelu aiheesta Maatiaisikasvit töölöläispihoilla (Pertti Alanko, Erja Laukkanen). Asiaan liittyvä pihakävely järjestetään keväällä.
- **Helmikuussa** keskiviikkona **11.2.2009** kello 18.00 Pertti Pyhtilä kertoo Jyväskylän yliopiston viheralueista. Esitetään kuva-aineistoa Seminaarinpuiston, Aallonpuiston, Mattilanniemen ja Ylistönrinteen kasveista. (Jyväskylän kasvitieteellisen puutarhan ystävät)
- Helmikuussa keskiviikkona **25.2.2009** Riku Cajander kertoo luontoystävällisen pihan kasveista ja näytetään permakulttuurifilmi.
- **Maaliskuussa** Maatiainen osallistuu kevätpuutarhamessuille Helsingin messukeskuksessa **26.3 - 29.3.2009**
- **Huhtikuussa** tiistaina **14.4.2009** Maatiainen esittäytyy Sellon kirjaston kasvi/puutarhaviikoilla. Olavi Niemi ja Maija Manninen kertovat maatiaisikasveista ja Maatiaisien toiminnasta.
- Huhtikuussa Anne Paalo kertoo syötävistä kukista.
- **Toukokuussa** pidetään 7.5. Rakennussuojelun teemapäivä torstaina **7.5.2009** Pasilan kirjastossa, yhteistyökumppanina mm. museovirasto. Maatiaiselta toivotaan puheenvuoroa tilaisuuteen sekä tarjotaan yhdistykselle veloituksetta myynti- ja esittelypaikka. Ohjelman julkistuksen takaraja on helmikuun loppupuolella.
- Mahdollisuus järjestää puutarhapäivä sekä "etnofuturistinen teemapäivä" Pasilan kirjaston yhteistyökumppanina kanssa vuoden 2009 aikana. Päivät vielä avoimina.
- Kevään 2009 aikana Maatiainen ry järjestää vironkielisten kasvinimien kurssin, jonka vetää virallinen kääntäjä ja Maatiaisien jäsen, FM Pertti Pyhtilä. Ryhmä kokoontuu sille parhaiten sopivina iltoina noin viisi kertaa. Kurssista peritään monistemaksu.
- Huhti-toukokuun vaihteessa opetellaan omenapuun varttamista Kirkkonummella Kai Simbergin johdolla. Toisessa tilaisuudessa opetellaan perennojen jakamista.
- **Toukokuussa** järjestetään KEVÄTTAIMIPÄIVÄT JA KEVÄTKOKOUS perjantaina **12. tai 19.5.2009** Maatiaisien toimistolla ja Stenbäckinkatu 8:n sisäpihalla Helsingin Töölössä.
- **Elokuussa** (viikko 34) järjestetään Runollinen puutarhakävely. Ohjelma kuuluu Helsingin juhlatuokkien Runokuu-festivaalin ohjelmistoon. 1,5 tunnin pituinen kiertokävely pidetään helposti saavutettavassa kohteessa asiantuntijan johdolla. Mukana runoilijavieras. Järjestäjät: Helsingin kaupunginkirjasto, Nuoren Voiman Liitto ja Maatiainen ry.
- **Syyskuussa** pidetään SYYSTAIMIPÄIVÄT perjantaina **4. tai 11.9.2009** Maatiaisien toimistolla ja Stenbäckinkatu 8:n sisäpihalla Helsingin Töölössä.
- Syyskuussa Seurasaarella tai Sommelossa järjestetään rohtosuopayrttitapahtuma ja yhteistyöseminaari maatiaisikasvien hoidosta ja tutkimuksesta museoissa, mahdollisesti yhteistyössä Seurasaarisäätiön, MTT:n geenivaraohjelman ja OPH:n Suomen Tammen kanssa. Tässä yhteydessä järjestetään myös työnäytös tai työpaja rohtosuopayrtin (*Saponaria officinalis*) hyötykäytöstä.
- Etnofuturismin teemapäivä järjestetään Pasilan kirjastossa syksyllä 2009. Seminaarissa pohditaan suomalais-ugrialaisten kansojen kansallisten kulttuurien säilymismahdollisuuksia eri tieteiden ja taiteiden sekä erilaisten käytännön pelastusohjelmien näkökulmista. Mahdollisia yhteistyökumppaneita ovat mm. Suomalais-ugrilainen Seura, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, HYY:n sukukansavaliokunta ja Suomen Viron instituutti.

- **Marraskuussa** yhdistys juhlii 20 toimintavuottaan Nuorten luontotalolla.
- **SYYSKOKOUS**
- **Joulukuuksi** keksitään jotain oikein kotoisaa.

III MATKAT JA TUTUSTUMISKÄYNNIT 2009

- Kesäkuussa tehdään maatiaisretki Viroon. Alustavina kohteina ovat Hiidenmaa, Virtsu ja Vormsi. Tutustutaan erityisesti luonnonkasveihin. Matkanjohtajana toimii Anne Paalo. Liikutaan omalla bussilla.
- **Kesäkuussa** on maatiaisluentoja perinnemaisemassa, ruusuryhmän upeassa Päivölässä iiristen parhaaseen kukinta-aikaan **13.6.2009**. Haetaan tukea Maaseudun sivistysliitolta.
- Vironkielisten kasvinnimien kurssi päättyy **16.5.2009** eväsretkeen Ragvaldsin opetuskasvitarhaan Kirkkonummella, jossa kulttuuritoimenjohtaja Maaret Eloranta esittelee alueen ja tarjoaa yrittiteetä.
- **Elokuussa** maatiaismatkaillaan kotimaassa. Alustavina kohteina ovat Porvoo (Runebergin museopiha), Kotka ja Mustilan arboretum. Kutsutaan jäseniä paikallisryhmän perustamiseen sopivaan paikkaan. Matkanjohtajana toimii Anne Paalo. Liikutaan omalla bussilla.
- Elo-syyskussa tehdään mahdollisesti päiväretki Pukkilaan, jossa tutustutaan japanilaisiin viritelmiin. Onni Nurmen palvelutalon esittelee Anne Paalo

IV JÄSENREKISTERIN YLLÄPITO JA JÄSENHANKINTA

- Yhdistyksen jäsenmäärä oli 1526 21.marraskuuta 2008. Jäsenrekisterin pitoa hoitaa toimintavuonna toimistonhoitaja Maija Manninen ja tarvittaessa edellinen jäsen rekisterin pitäjä Iris Lundqvist neuvoo häntä tässä tehtävässä. Pyritään lisäämään jäsenten määrää 2000:een.
- Tehdään ainakin yhdessä lehdessä jäsenhankintakampanja uusien jäsenten tavoittamiseksi. Markkinoidaan lehteä ja jäsenyyttä luomuviljelijöille, Kai Simberg auttaa osoitteiden hankkimisessa. Mahdollisuutena on myös koota esimerkiksi Omakotitalo-lehteen maatiaisaineistoa ja kertoa maatiaispihoista uusien jäsenten hankkimiseksi. Tähän työhön osallistuvat ainakin toimittaja Aune Kämäräinen, Maija Manninen ja markkinoinnin ammattilaisena Terttu Ollikka.

V TALOUS JA HALLINTO

Hallitus, taloushallinto ja muut toimijat

Hallitus kokoontuu säännöllisesti ja vastaa toimintasuunnitelman toteuttamisesta, yhdistyksen sääntömääräisten tehtävien hoitamisesta ja yhdistyksen taloudesta. Kirjanpitäjänä jatkaa Raili Siltala. Hän myös vastaa työvoimapolitiittisten tukien maksatuksista.

Talous

Yhdistyksen taloudellinen tilanne on toimintavuoden alussa vakaa, mutta tiukka. Vakauden säilyttämiseksi hallitus seuraa taloutta säännöllisesti. Avataan maatiaismatkoja varten rinnakkaistili Aktia-pankkiin.

Maa- ja metsätalousministeriöltä haetaan toiminta-avustusta ja hankeavustusta vuoden 2008 loppuun mennessä. Siemenoppaan tekemiseen haetaan tukea tammikuun 2009 loppuun mennessä

Suomen kulttuurirahaston Uudenmaan osastolta. Yksittäisiin koulutustilaisuuksiin haetaan tukea Maaseudun sivistysliitosta.

Tähän asti yhdistyksen toiminta on perustunut pääasiassa jäsenmaksutuloihin, joista suurinta osaa tarvitaan tiedotustoiminnan ja toimiston sekä jäsenrekisterin pidon ja muiden jäsenoimintakulujen peittämiseen. Toiseksi tärkein tulonlähde ovat olleet siemenet ja taimet. Näistä saatava tulo kattaa huomattavan osan siementoiminnan kuluista. Muu varsinainen toiminta on perustunut pääasiassa vapaaehtoistyöhön ja osallistujilta perittäviin maksuihin.

Vuotta 2009 varten on haettu tai tullaan hakemaan entistä enemmän julkista tukea pyrkien erityisesti varmistamaan toimistonhoitajan ympärivuotinen palkkaaminen. Tämä on välttämätöntä laajentuneen jäsenmäärän, toiminnan merkittävyyden ja lisääntyneen kiinnostuksen vuoksi.